

Toiminta, sisäinen valvonta ja riskienhallinta sivistystoimessa

Sivistysjohtajan katsaus

Toimialue sisältää seuraavat palvelut: sivistystoimen hallinnon, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, Siikajoen lukion ja vapaa-ajan palvelut. Vapaa-ajan palvelut sisältävät kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut sekä vapaan sivistystyön palvelut (Siikajoki-opisto). Lisäksi nuorisopalveluiden yhteydessä toimii nuorten työpajatoiminta ja etsivänuorisotyö. Musiikinopetusta tarjotaan Raahen musiikkiopistossa.

Hyvinvoinnin edistäminen kunnan organisaatiossa on liitetty sivistyslautakunnan alaisuuteen, vaikka se kuuluu poikkihallinnollisesti kaikille. Kunnan Hyvinvointityötä ohjaa Hyte-ryhmä ja hyvinvointityötä koordinoi hyvinvointi- ja hankekoordinaattori sivistysjohtajan alaisuudessa.

Sivistystoimen vuoden 2024 toimintaa leimasivat talouden tasapainottamistoimet. Siitä huolimatta sivistystoimessa palvelurakenne säilyi lähes ennallaan ja perustehtävät hoidettiin esitettyjen tavoitteiden mukaisesti. Sivistystoimen talousyksiköt hoitivat tehtävänsä haasteellisessa tilanteessa hyvin. Eniten säästöt kohdistuivat perusopetukseen, kansalaisopistoon ja liikuntatoimeen: perusopetuksen tuntikehystä leikattiin, määräaikaisia työntekijöitä vähennettiin, käyttötalouden tarvikkeista säästettiin, kansalaisopiston opetustunneista leikattiin, kansalaisopiston vuokrakiinteistöjä ja kunnossapidettäviä ulkoliikuntapaikkoja vähennettiin. Tilivuosi 2024 sivistystoimessa toteutui 282 000 euron lisätalousmäärärahan jälkeen ylijäämäisenä. Valtuuston myöntämän lisämäärärahan jälkeen talousarvio alittui noin 26 538 eurolla.

Talousarvio vuodelle 2024 on hyväksytty valtuustossa 14.12.2023 § 133 ja käyttösuunnitelma hyväksytty sivistyslautakunnassa 10.1.2024 § 7. Talousarvion tavoitteet ovat toteutuneet pääosin suunnitellusti. Sivistystoimen talousarviossa oli kuitenkin vaikeuksia pysyä. Liikkumavara oli niukalti ja edellytti lisätalousarvion pyytämistä perusopetuksen henkilöstö- ja kuljetuskulujen kattamiseksi. Talousarvion toteutumista on vuoden aikana seurattu säännöllisesti ja raportoitu neljännesvuosittain lautakunnalle.

Vuoden 2024 talousarvion toimintatuotot toteutuivat ennakoitua paremmin ollen 1 120 764 euroa (109 %) ja ylittyivät 88 016 euroa. Myyntituottoja 590 362 euroa (143 %) ja maksutuottoja 205 182 euroa (132 %) kertyi selkeästi ennakoitua enemmän. Tukien ja avustusten määrä jäi puolet arvioitua pienemmäksi 188 239 euroon (52 %). Tähän vaikutti osaltaan se, että hankerahaa saatiin haetusta poiketen ennakoitua vähemmän. Tämä heikensi varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja koko sivistystoimen vuoden tulosta. Valtionosuudet käyttötalouden kotikuntakorvauksiin toteutuivat selvästi ennakoitua suurempina 482 158 euroa (143 %).

Sivistystoimen toimintakulut ylittyivät kokonaisuudessaan 61 478 euroa. Poikkeamaa toimintakulujen ylityksenä on tullut etenkin aamu- ja iltapäivätoiminnan (109 %) ja perusopetuksen (102 %) henkilöstökulujen arvioitua suuremmista kuluista, joihin ovat vaikuttaneet muun muassa palkkakuluihin vaikuttanut hallinto-oikeuden päätös, lakisääteiset vapaat sekä sairauspoissaoloista johtuneet sijaiskulujen kasvu. Lisäksi on huomattava, että koulukuljetukseen varatut määrärahat ovat olleet talousarviossa hankintahintaan nähden edelleen alibudjetoidut.

Talousarviossa ylityksiä tulosalueittain on tapahtunut toimintakuluissa varhaiskasvatuksessa, ap/ip-toiminnassa 35 927 €, perusopetuksessa 157 348 € ja hallinnossa 40 840 € pääasiassa palkkamenojen ja palveluiden oston kasvuna.

Varhaiskasvatustoimintaa järjestettiin lakisääteisesti perheiden tarpeita vastaavasti päiväkodeissa (4) ja perhepäivähoitona. Päiväkotihenkilöstön tarve hieman pieneni syksystä 2024 alkaen, koska päiväkotiryhmien määrä laski yhdellä. Perhepäivähoitajien määrä väheni neljästä kolmeen. Henkilöstötarpeeseen vahvasti vaikuttavina, osin ennakoimattomina, tekijöinä olivat alle 3-vuotiaiden lasten kasvava osuus varhaiskasvatuksessa sekä tehostetun ja erityisen tuen järjestäminen tarvetta vastaavasti. Päiväkotihenkilöstön työkyvyn ja työhyvinvoinnin kehittämiseen otettiin käyttöön Kevan Pulssi-palvelu.

Varhaiskasvatustalouden mukaisen kolmitasoisien tuen ja moniammatillisen työskentelyn järjestämiseksi vakiintui Tuen tiimin toiminta (varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja varhaiskasvatuksen opettaja). Varhaiskasvatustoiminnassa keskeisintä oli lasten hyvinvoinnin tukeminen, mm. liikkumista edistämällä. Varhaiskasvatuksen laadunarviointiin otettiin käyttöön kansallinen Valssi-työmenetelmä.

Varhaiskasvatukseen sekä esi- ja perusopetukseen suunniteltu KouTa -hanke ei toteutunut varhaiskasvatuksessa, mistä johtuen varhaiskasvatuksen projekteihin syntyi 67 000 € alitus. Päiväkotiapulaisten työtehtävät kustannettiin syksystä 2024 alkaen pääosin päiväkotien määrärahoista. Tähän oli varauduttu talousarviossa. Palvelujen ostot ylittivät 24 577 €. Sijoitettujen lasten varhaiskasvatuksesta syntyi odottamattomia kustannuksia 39 000 €. PPE-Köökiltä hankittavat puhtaanapito- ja ruokahuollon palvelut alittuivat 23 989 euroa.

Avustuksista kotihoidon tuen kuntalisän maksaminen päättyi 31.12.2024.

Hankinnoissa on käytetty hankintalain mukaista kilpailutusta ja pienhankintaohjeistusta. Koulukuljetuksissa oli menossa 3/4 hankintavuosi.

Sivistystoimessa olevat hankkeet vähenivät vuoden 2024 aikana. Hankkeita vähennettiin tietoisesti parantaaksemme taloudellista riskien hallintaa, jatkettiin priorisointia vaikuttaviin hankkeisiin sekä vähennettiin hankkeiden synnyttämää hallinnollista kuormitusta. Toisaalta sopivia hankkeita haetaan edelleen, ja niitä oli käynnissä useita: Vapaan sivistystyön opintoseteliavustus, peruskoulujen kansainvälisyys-, Mona-, Hyke-, Sima 3- , KouTa- (perusopetuksessa), prosenttitaide-, sekä Raahen Satelliitin kanssa yhteistyössä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston kautta saatava rahoitus etsivään nuorisotyöhön sekä nuorten työvalmennukseen. Hankkeiden toteutumisen ja niiden seuraamiseen ja kustannusseurantaan on kiinnitetty erityistä huomiota. Jaksotuksen toteutumiseen vuoden vaihteessa kiinnitettiin erityisesti huomiota.

Sivistystoimen palveluiden laskutukset on hoidettu pääsääntöisesti ajallaan. Palveluiden hankinnasta aiheutuneiden laskujen oikeellisuus on tarkistettu ja mahdollisiin epäselvyyksiin etsitty tarkennus. Laskujen hyväksyjinä ovat toimineet kunnan hallintosäännössä määritetyt henkilöt. Laskujen käsittelyyn ja hyväksyntään kiinnitettiin huomiota ja pyrittiin tiliöimään/hyväksymään laskut säännöllisesti ja viivytyksettä.

Kehityskeskusteluja on käyty yksiköissä. Ammattitaidon ylläpidosta on huolehdittu koulutuksen ja työpaikkakokousten avulla.

Sairaudesta ja tapaturmista aiheutuneiden poissaolojen määrää seurataan toimintayksiköittäin ja ne tilastoidaan henkilöstötilinpäätöksessä. Sivistystoimen osalta poissaolojen määrä nousi edellisvuodesta 2,8 pv/hlö. Työntekijöiden hyvinvointiin ja pitkien sairauspoissaolojen ennaltaehkäisyyn pyritään vaikuttamaan kunnan varhaisen tuen mallilla.

Työyksiköissä on turvallisuussuunnitelmat ja riskien kartoitus ja arviointi käytössä, joista vastaa tulosalueen esimies. Pelastussuunnitelmat tarkistetaan lukuvuoden alussa. Yksiköissä on perehdytyksen ohjeistus. Kouluissa on omat järjestyssäännöt. Työyhteisötoimikunta käsittelee työssä ilmenneitä vaaratilanteita. Sivistystoimessa on erilaisia suunnitelmia kriisien, tapaturmien, yhdenvertaisuuden- ja tasa-arvon sekä kiusaamiseen liittyen. Opiskeluhoolto vastaa koulujen hyvinvointityöstä. Sivistystoimen sisäiset tarkastajat ovat tarkastaneet sivistystoimen toimintaa ja toiminnan riskejä.

Sivistystoimen päätöksenteko noudattaa hallintosäännön ja toimintaa määrävien lakien mukaista hallintotapaa.

Sivistyslautakunta kokoontui vuonna 2024 12 kertaa ja käsitteli yhteensä 122 pykälää. Lausuntopyyntöjä aluehallintovirastolta lautakuntaan tuli kolme (3). Valtuustoaloitteita käsiteltiin kolme (3). Kokouskäytännöt on hoidettu hallintosäännön mukaisesti. Sivistysjohtajaa sijaistaa Ruukin koulun ja Siikajoen lukion rehtori.

Varhaiskasvatuksen, opetus- ja vapaa-aikatoimen osalta työntekijäkokouksia on säännöllisesti sekä rehtorien kokouksia, joissa mukana on ollut myös tarpeen mukaan varhaiskasvatusjohtaja tai muita asiantuntijoita.